

УДК 343.125(477)

Я. О. Леон

аспірант кафедри кримінального процесу
Львівського державного університету внутрішніх справ

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

У статті визначено процесуально-правове значення запобіжних заходів у кримінальному провадженні. За допомогою порівняльно-правового методу запропоновано авторське визначення поняття «запобіжний захід у кримінальному процесі». Визначено поняття ухвали про обрання запобіжного заходу в досудовому провадженні. У свою чергу, практичне значення класифікації запобіжних заходів полягає в тому, що за допомогою такого поділу можна виокремити, з'ясувати, комплексно дослідити різні особливості, властивості кожного виду запобіжного заходу та визначити найоптимальніші шляхи їх використання, застосування на практиці до підозрюваного, обвинуваченого. З урахуванням вказаного здійснено класифікацію запобіжних заходів у кримінальному провадженні на окремі групи за певною спільною ознакою та охарактеризовано такі запобіжні заходи за певним напрямом.

Ключові слова: запобіжні заходи, досудове розслідування, кримінальний процес, обвинувачений, тримання під вартою, домашній арешт, слідчий суддя.

Постановка проблеми. Одним із найбільш важливих напрямів соціальної політики в Україні є кримінальна процесуальна діяльність, а саме права та законні інтереси людини, що можуть зазнавати суттєвих утисків крізь призму різних примусових заходів державно-правового характеру. Реформування чинного кримінально-процесуального законодавства переважно було покликане реформуванням досудового розслідування кримінального провадження з метою створення дієвих механізмів дотримання прав і свобод людини та громадянина саме на цій стадії кримінального провадження.

Тому новелізація Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) передусім стосується саме інституту заходів забезпечення кримінального провадження, що містять запобіжні заходи. Запобіжні заходи є перш за все заходами процесуального примусу, тому механізм їх застосування щодо підозрюваного чи обвинуваченого повинен бути чітко прописаний і регламентований. Водночас система таких заходів має бути індивідуалізована, варіюватися залежно від особливостей самої особи, а також від характеру вчиненого нею кримінального правопорушення та зважати на інші обставини, необхідність визначення яких закріплена у правових нормах КПК України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві аналізу питань, що пов'язані із

системою та змістом запобіжних заходів у кримінальному провадженні, приділяли увагу чимало вітчизняних і зарубіжних науковців. Наприклад, окремі питання застосування запобіжних заходів у кримінальному процесі у своїх наукових працях розглядали такі вчені, як А.Ф. Бондюк, Ю.М. Грошевий, А.Л. Даль, В.Т. Маляренко, В.В. Назаров, Ю.В. Скрипіна, О.В. Сівак, А.Р. Турманянц, В.М. Шаповал, О.Г. Шило, В.П. Шибіко, та інші дослідники. Однак вітчизняна кримінально-процесуальна наука потребує комплексного аналізу запобіжних заходів, зокрема необхідно визначити особливості кожного з видів запобіжних заходів, провести їх класифікацію на окремі види та за різними критеріями.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі наукових досліджень і практики застосування запобіжних заходів у досудовому розслідуванні кримінального провадження класифікувати й охарактеризувати запобіжні заходи, а також визначити їхні характерні особливості.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 1 ст. 131 КПК України заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються з метою досягнення дієвості цього провадження. До заходів забезпечення кримінального провадження належать запобіжні заходи. У ст. 176 КПК України наводиться чіткий перелік таких запобіжних заходів: 1) особисте зобов'язання, 2) особиста порука, 3) застава, 4) домашній арешт, 5) тримання під вартою [1].

Крім того, до неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого можуть бути застосовані такі запобіжні заходи: передання під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників і передання під нагляд адміністрації дитячої установи (ст. 493 КПК України) [1]. До особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, можуть бути застосовані судом запобіжні заходи у вигляді передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом чи поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку (ст. 508 КПК України) [1].

Під час здійснення видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, застосовується тимчасовий арешт (ст. 583 КПК України) та екстрадиційний арешт (ст. 584 КПК України) [1], які за своєю правовою природою є триманням під вартою, що застосовується в особливому порядку та спрямоване на забезпечення можливості видачі особи.

Спеціальними правилами застосування запобіжних заходів є правові положення, якими повинні керуватися посадові особи під час їх застосування.

Відповідно до ст. 179 КПК України особисте зобов'язання полягає в покладенні на підозрюваного, обвинуваченого зобов'язання виконувати покладені на нього слідчим суддею, судом обов'язки, передбачені ст. 194 КПК України. Саме у ст. 194 КПК України наводиться вичерпний перелік обов'язків, котрі слідчий суддя може застосувати до підозрюваного, обвинуваченого під час досудового розслідування [1].

Варто зауважити, що здебільшого слідчі судді поклали на підозрюваного такі зобов'язання, як прибуття на першу вимогу до слідчого, не відлучатися з населеного пункту, повідомляти про зміну свого місця проживання або місця роботи.

За характером правообмежень саме особисте зобов'язання є найбільш м'яким запобіжним заходом. Водночас такий захід може застосовуватися як самостійний запобіжний захід чи як додаткові обов'язки під час застосування інших запобіжних заходів, не пов'язаних із триманням під вартою, що можуть бути покладені на підозрюваного, обвинуваченого ухвалою слідчого судді.

Треба зазначити, що в такому разі особі повідомляються про покладені на підставі судового рішення обов'язки, а також роз'яснюються

наслідки за невиконання останніх. Зокрема, до підозрюваного чи обвинуваченого за невиконання приписів ухвали слідчого судді може бути застосований інший запобіжний захід із переліку, визначеного у ст. 176 КПК України, а також призначено штраф у розмірі від 425 до 3400 гривень.

Незважаючи на те, що особисте зобов'язання є найбільш «м'яким» із запобіжних заходів загалом і неізоляційних зокрема, все одно трапляються випадки відмови суду в задоволенні клопотання про обрання цього запобіжного заходу. Наприклад, слідчим суддею Приазовського районного суду Запорізької області у кримінальному провадженні 12012080330000044 було відмовлено в задоволенні клопотання про призначення запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання з тієї причини, що прокурор не довів наявність підстав вважати, що існує ризик, передбачений п. 1 ч. 1 ст. 177 КПК України [2]; слідчим суддею Придніпровського районного суду міста Черкас було відмовлено в задоволенні клопотання слідчого про застосування запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання стосовно підозрюваних, оскільки слідчим не доведено існування хоча б одного з ризиків, передбачених ст. 177 КПК України [3].

Серед неізоляційних запобіжних заходів, застосування яких не передбачає суттєвих обмежень прав і свобод підозрюваного, обвинуваченого, варто виокремити особисту поруку, передбачену ст. 180 КПК України [1]. Сутність цього виду запобіжного заходу полягає в тому, що особи, котрі заслуговують на довіру, надають письмове зобов'язання про те, що вони поручаються за виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків відповідно до ст. 194 КПК України та зобов'язуються за потреби доставити його до органу досудового розслідування чи в суд на першу про те вимогу (ч. 1 ст. 180 КПК України) [4, с. 311].

У свою чергу С.І. Данілова вказує, що особиста порука – це добровільна воля поручителя, його щире бажання взяти на себе передбачені кримінальним процесуальним законом зобов'язання щодо здійснення контролю над підозрюваним, обвинуваченим для реалізації цілей цього запобіжного заходу [5].

Тобто основний мотив застосування особистої поруки як запобіжного заходу полягає в тому, щоб отримати від осіб, які користуються в суспільстві або ж заслуговують на особисту довіру з боку суспільства, письмове зобов'язан-

ня про те, що саме вони будуть відповідати за належну поведінку підозрюваного чи обвинуваченого. Зокрема, поручитель, відповідно, гарантує, що підозрюваний чи обвинувачений своєчасно буде приходити до слідчого чи прокурора за викликом або поручитель зобов'язується доставити підозрюваного або обвинуваченого за першої такої потреби в суд або в органи досудового розслідування.

Згідно із ст. 205 КПК України ухвала слідчого судді щодо застосування запобіжного заходу у вигляді особистої поруки підлягає негайному виконанню після її оголошення. За її виконанням здійснюється судовий, відомчий контроль, прокурорський нагляд [1].

Умова обрання такого запобіжного заходу є складною за змістом і містить декілька складових елементів, зокрема такі: 1) поручитель повинен заслуговувати на особливу довіру у слідчого судді, мати позитивну характеристику та користуватись авторитетом; 2) слідчий суддя повинен бути переконаний, що саме поручитель може позитивно вплинути на підозрюваного, обвинуваченого, може слугувати для нього прикладом; 3) поручителі повинні дати свою беззаперечну згоду на участь у кримінальному провадженні.

Доцільно наголосити на тому, що в ч. 6 ст. 180 КПК України не визначено повноважень, котрі слідчий повинен здійснювати для проведення контролю за виконанням зобов'язань про особисту поруку [1].

З огляду на це вбачається за необхідне вказати правову норму доповнити положенням, у якому зазначити процесуальні дії, які має вчинити слідчий, якщо ним буде встановлений факт невиконання підозрюваним покладених на нього зобов'язань, а також, можливо, визначити строки та порядок оформлення рішення для звернення до прокурора щодо вищевказаних фактів.

Відповідно до ч. 1 ст. 182 КПК України застава полягає у внесенні коштів у грошовій одиниці України на спеціальний рахунок, визначений у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з метою забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього зобов'язань за умови звернення внесених коштів у дохід держави в разі невиконання цих зобов'язань. Водночас процес внесення застави щодо особи, стосовно якої застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, може бути визначено в ухвалі слідчого судді, суду у випадках, передбачених ч. ч. 3, 4 ст. 183 КПК України [1].

Застава є одним з ефективних засобів, що як ґрунтується на економічну зацікавленість у збереженні коштів самим підозрюваним чи обвинуваченим, так і впливає на моральні зобов'язання такого підозрюваного чи обвинуваченого перед іншими фізичними або юридичними особами, якщо вони виступали заставаодавцями.

Розмір застави, що застосовується до особи на підставі ухвали слідчого судді повинен повною мірою гарантувати та відповідати тим зобов'язкам, що покладені на підозрюваного чи обвинуваченого, а також має бути співрозмірним із майновим станом такої особи. Однак сума застави має бути такою, що справді забезпечує стримуючий ефект цього запобіжного заходу.

У деяких наукових публікаціях висловлюється думка, що саме застава повинна бути основним запобіжним заходом у кримінальному провадженні. Наприклад, М.В. Даньшин і Д.Ю. Кавун стверджують, що надання такому виду запобіжного заходу, як застава, значення одного з ключових примусових заходів у кримінальному провадженні сприятиме не тільки відшкодуванню завданої потерпілому шкоди, а й сприятиме поновленню всіх його порушених прав і законних інтересів [6, с. 159]. Це досить радикальна позиція, оскільки все ж застава належить до неізолюваних видів запобіжного заходу, та в деяких випадках застава не може забезпечити, а також гарантувати, що підозрюваний (обвинувачений), який вчинив тяжкий чи особливо тяжкий злочин, виконає покладені на нього зобов'язки, що визначені в ухвалі слідчого судді.

Вважаю за доцільне зазначити, що особливої популярності набуло застосування застави як альтернативного запобіжного заходу тримання під вартою для осіб, яким було оголошено повідомлення про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень, що стосуються службової діяльності та злочинів у сфері господарської діяльності, у яких суми застави перевищували кілька десятків мільйонів гривень. Наприклад, найбільший розмір застави було призначено В. Зіневичу, директору «Укрінтернерго» (пізніше ухвала була скасована), в сумі 365 000 000 грн [7].

Треба зобов'язково наголосити на тому, що відповідно до КПК України передбачено, що застава може розглядатися із двох сторін, зокрема як самостійний запобіжний захід, порядок, строк, розмір якого визначено в ст. 182 КПК України, так і альтернативний захід під час вирі-

шення питання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (ч. 3 ст. 183 КПК України). У зв'язку з цим питання щодо можливості оскарження цього запобіжного заходу вирішується по-різному.

Відповідно до положень КПК України не передбачено можливості апеляційного оскарження ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді застави як самостійного запобіжного заходу. Однак деякі науковці зазначають, що це є серйозною прогалиною в законодавстві, оскільки судовій практиці відомі численні випадки, коли було визначено непомірний розмір застави, що не завжди відповідав майновому стану підозрюваного, обвинуваченого, і внесення цієї суми застави ставило у вкрай скрутне становище осіб і членів їхніх сімей [8, с. 271]. Однак на практиці часто виникають ситуації, коли слідчий суддя не зважає на обставину кримінального провадження, не бере до уваги майновий стан сім'ї підозрюваного (обвинуваченого) тощо.

Тому доцільно передбачити в КПК України право підозрюваного (обвинуваченого) на апеляційне оскарження ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді застави як самостійного запобіжного заходу. Це сприятиме гарантуванню та забезпеченню прав, свобод і законних інтересів особи у вітчизняному кримінальному провадженні.

Відповідно до ч. ч. 1–3 ст. 181 КПК України домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або в певний період доби [1]. Тобто домашній арешт надає можливість для особи задовольнити її природні права та свободи та застосовується в тих випадках, коли застава розцінюється слідчим суддею як занадто м'який запобіжний захід, зважаючи на характер вчиненого злочину, а тримання під вартою – досить жорстким запобіжним заходом.

Домашній арешт є фізично-примусовим, альтернативним триманню під вартою запобіжним заходом, який пов'язаний з обмеженням свободи пересування особи. Домашній арешт допустимо застосовувати в усіх категоріях злочинів, за винятком особливо тяжких, щодо хворих осіб, вагітних жінок, осіб похилого віку та неповнолітніх. Недоцільно застосовувати домашній арешт за злочини проти статевої недоторканності, також до організаторів і лідерів організованої злочинності.

Вважаємо за можливе запропонувати авторське визначення домашнього арешту, під

яким розуміємо запобіжний захід, який полягає в накладанні встановлених рішенням суду обмежень на свободу та інших прав підозрюваного чи обвинуваченого без тримання його під вартою та без повної ізоляції від суспільства за наявності підстав і в порядку, що встановлюється КПК України, з урахуванням віку, стану здоров'я, сімейного стану та інших обставин.

Домашній арешт варто зарахувати до категорії відносно ізоляційних запобіжних заходів, оскільки цей захід усе ж таки передбачає обмеження у звичайному для такої особи способі життя.

Згідно з ч. 1 ст. 183 КПК України тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не може запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК України [1]. Тобто тримання під вартою – це запобіжний захід, який із-поміж усіх інших, що визначені у ст. 176 КПК України, належить до найвищого ступеня суворості.

Аналізуючи судову практику, доцільно виділити основні причини щодо відмови в задоволенні клопотань про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, зокрема недоведеність слідчими або прокурорами обґрунтованості застосування до підозрюваного чи обвинуваченого такого запобіжного заходу, як тримання під вартою [9, с. 278], неможливість застосування до нього іншого, більш м'якого запобіжного заходу, що спрямовано на запобігання зловживанню слідчим і прокурорами безпідставним ініціюванням питань щодо застосування тримання під вартою до особи з метою здійснення тиску. Крім того, наявні випадки, за яких самі слідчі судді не досить прискіпливо ставляться до з'ясування наявності чи відсутності ризиків згідно із ст. 177 КПК України у вказаній категорії справ.

Застосування тримання під вартою може бути виправдане тільки за наявності конкретного суспільного інтересу, який, незважаючи на презумпцію невинуватості, переважає над принципом поваги до свободи особистості, що закріплений ст. 5 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод (рішення у справі «Лабіта проти Італії» від 6 квітня 2000 р., рішення у справі «Харченко проти України» від 10 лютого 2011 р.; у справі «Ілійков проти Болгарії» від 26 липня 2001 р. Європейським судом із прав людини зазначено, що «суворість передбаченого покарання є суттєвим елементом під час оцінювання ризиків переховування») [11].

Проаналізувавши основні види запобіжних заходів, доцільно класифікувати їх на окремі групи за певною спільною ознакою, тобто охарактеризувати такі запобіжні заходи за певним напрямом, що допоможе комплексно та системно підійти до окресленої проблеми. Доцільно зазначити, що теоретичне значення класифікації таких заходів виявляється в тому, що вона дає змогу всебічно дослідити окремий вид таких запобіжних заходів, що вказаний у переліку у ст. 176 КПК України. У свою чергу, практичне значення класифікації запобіжних заходів полягає в тому, що за допомогою такого поділу можна виокремити, з'ясувати, комплексно дослідити різні особливості, властивості кожного виду запобіжного заходу та визначити найоптимальніші шляхи їх використання, застосування на практиці до підозрюваного, обвинуваченого тощо.

З огляду на характеристику запобіжних заходів можна їх поділити так:

1) за критерієм ізоляції особи від суспільства на:

- ті, що пов'язані з позбавленням волі, – тримання під вартою, затримання,
- ті, що пов'язані з частковим обмеженням волі, – домашній арешт,
- ті, що не пов'язані з обмеженням волі, – особисте зобов'язання, особиста порука, застава, передання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого під нагляд.

2) за характером впливу запобіжних заходів можна їх поділити на:

- особистіно-моральне забезпечення – особиста порука, особисте зобов'язання, домашній арешт, передання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого під нагляд.
- матеріальне забезпечення – застава,
- владно-примусове – тримання під вартою, затримання.

3) відповідно до мети застосування запобіжних заходів доцільно їх поділяти на:

- попереджувальні – особисте зобов'язання,
- виховні – особиста порука, передання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого під нагляд,
- зобов'язальні – застава,
- обмежувальні – тримання під вартою, затримання.

Варто зауважити, що вказана класифікація за такими критеріями була дещо вдосконалена, оскільки в науковій літературі [12; 13; 14] здебільшого поділяють запобіжні заходи на попереджувальні та обмежувальні. Наприклад,

зазначається, що попереджувальні запобіжні заходи не обмежують правомірну поведінку підозрюваного чи обвинуваченого, а лише запобігають його негативній поведінці шляхом погрози застосування грошового стягнення, наприклад. Обмежувальні заходи, відповідно, обмежують свободу пересування особи, свободу особистості (тримання під вартою, передання неповнолітнього під нагляд, особисте зобов'язання, затримання, домашній арешт) [14, с. 359].

4) залежно від процесуального порядку застосування запобіжних заходів їх поділяють на такі: на підставі ухвали слідчого судді – під час проведення досудового провадження за клопотанням слідчого, прокурора; на підставі ухвали суду – під час здійснення судового провадження на підставі клопотання прокурора; без ухвали слідчого судді, суду – під час здійснення затримання особи в порядку ст. ст. 207, 208 КПК України.

5) за характеристикою правового статусу підозрюваного чи обвинуваченого запобіжні заходи є такі: а) загальні – застосовуються до всіх підозрюваних та обвинувачених, перелік таких заходів визначений у ст. 176 КПК України; б) спеціальні – застосовуються до певної категорії осіб – особи, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх затримання, неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого та особи, видача якої запитується.

б) залежно від характеру призначення запобіжні заходи поділяються на такі: а) основні – призначаються тільки один вид запобіжного заходу на підставі ухвали слідчого судді – тримання під вартою, домашній арешт, затримання; б) змішані – може призначатися як основний запобіжний захід, що поєднаний із додатковими обов'язками для підозрюваного, обвинуваченого чи третіх осіб – особисте зобов'язання, особиста порука, передання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого під нагляд.

Підбиваючи підсумки проведеної класифікації запобіжних заходів і визначення їхніх особливостей, треба зазначити наукову позицію О.В. Мироненка про те, що КПК України 2012 р. обрав правильний шлях новелізації системи запобіжних заходів, оскільки відмовився від архаїчних і малоефективних засобів, таких як підписка про невиїзд, порука громадської організації та нагляд командування військової частини [14, с. 360]. КПК України справді досить опти-

мізував і спростив систему запобіжних заходів, що сприяє ефективному здійсненню досудового розслідування у кримінальних провадженнях.

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження дає змогу зробити такі висновки:

1. Запропоновано авторське визначення поняття запобіжних заходів – один із видів заходів забезпечення кримінального провадження, які характеризуються попереджувально-примусовим характером, що обмежують свободу дій обвинуваченого (підозрюваного) та застосовуються виключно за наявності підстав і в чіткій відповідності з кримінальним процесуальним законом із метою обмеження суспільства від небезпечних від нього осіб, подолання обставин, що перешкоджають розслідуванню кримінального провадження та належному виконанню завдань кримінального процесу.

2. Класифіковано запобіжні заходи у кримінальному провадженні за різними властивостями, зокрема за критерієм ізоляції особи від суспільства, за характером впливу, відповідно до мети застосування, залежно від процесуального порядку застосування, за характеристикою правового статусу підозрюваного чи обвинуваченого та залежно від характеру призначення.

3. Зазначено, що доцільно передбачити в КПК України право підозрюваного (обвинуваченого) на апеляційне оскарження ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді застави як самостійного запобіжного заходу. Це сприятиме гарантуванню та забезпеченню прав, свобод і законних інтересів особи у вітчизняному кримінальному провадженні.

Подальшого наукового дослідження потребують питання щодо визначення основних шляхів удосконалення здійснення судового контролю за законністю та правомірністю застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні, здійснення комплексного аналізу основних законодавчих прогалів із цього питання та окреслення головних напрямів їх подолання.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.
2. Ухвала про відмову в застосуванні запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання у кримінальному провадженні № 12012080330000044. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29926547>.
3. Ухвала про відмову в застосуванні запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання у кримінальному провадженні № 711/10115/13-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
4. Кримінальний процес: підручник / За заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки. Х.: Право, 2013. 824 с.
5. Данилова С.И. Избрание, отмена или изменение меры пресечения в виде личного поручительства в ходе предварительного расследования. СПС Консультант Плюс. 2012.
6. Даньшин М.В., Кавун Д.Ю. Слідчий суддя у механізмі забезпечення прав і законних інтересів потерпілого. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2016. Вип. 21: Серія «Право». С. 157–163.
7. Ковальчук А. 7 рекордних застав в Україні. URL: <http://forbes.net.ua/ua/nation/1388779-7-rekordnih-zastav-vukrayini/1388808#cut>.
8. Кропивка Р.О. Обрання запобіжного заходу під час досудового розслідування: судовий контроль та проблеми його реалізації. Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення. Харків: Право, 2016. Вип. 7: Матеріали постійного діючого наукового-практичного семінару (м. Харків, 27 травня 2016 р.). С. 269–271.
9. Курило О.М. Судовий контроль за діяльністю правоохоронних органів. Правове забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення. Харків: Право, 2016. Вип. 7: Матеріали постійного діючого наукового-практичного семінару (м. Харків, 27 травня 2016 р.). С. 271–282.
10. Тищенко О.І. Тримання під вартою: окремі питання правозастосовних реалій. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. Серія: «Право». Вип. 27. Т. 3. С. 135–138.
11. Ухвала Жовтневий районний суд міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 29 травня 2018 р. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74288673>.
12. Трунов И.Л., Трунова Л.К. Меры пресечения в уголовном процессе. СПб.: Юридический центр пресс, 2003. 356 с.
13. Чухраев Д.А. Поняття та класифікація запобіжних заходів. Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. 2009. № 4. С. 226–230.
14. Мироненко О.В. Система і кваліфікація запобіжних заходів за новим КПК України. Митна справа. 2013. № 88. С. 354–360.

Леон Я. А. Классификация мер предосторожности в уголовном производстве Украины

В статье определено процессуально-правовое значение мер пресечения в уголовном производстве. С помощью сравнительно-правового метода предложено авторское определение понятия «мера пресечения в уголовном процессе». Определено понятие определения об избрании меры пресечения в досудебном производстве, в частности указано, что это акт судебной власти, который имеет процессуальную форму в виде императивного решения следственного судьи по осуществлению процессуальных действий или отказ в их применении при определении меры пресечения в досудебном производстве в отношении подозреваемого или обвиняемого или третьих лиц, связанных с ограничением прав, законных интересов и свобод таких лиц и их материального (имущественного) положения. В свою очередь, практическое значение классификации мер заключается в том, что с помощью такого разделения можно выделить, выяснить, комплексно исследовать различные особенности, свойства каждого вида меры пресечения и определить оптимальные пути их использования, применения на практике к подозреваемому, обвиняемому и тому подобное. С учетом указанного осуществлена классификация мер пресечения в уголовном производстве на отдельные группы по определенному общему признаку и охарактеризованы такие меры по определенным направлениям.

Ключевые слова: меры предосторожности, досудебное расследование, уголовный процесс, обвиняемый, содержание под стражей, домашний арест, следственный судья.

Leon Ya. O. Classification of preventive measures in criminal proceedings of Ukraine

The research paper entitled determines the procedural and legal meaning of preventive measures in criminal proceedings. Using the comparative legal method, an author's definition of the concept of "preventive measure in the criminal proceedings" is suggested. The author also suggests in his research paper to understand the definition of "home arrest in domestic criminal proceedings" as a preventive measure which consists in imposing restrictions on the freedom and other rights of a suspect or accused person, established by a court award, without holding him in custody and without full isolation from society provided the availability of grounds and in accordance with the procedure established by the Criminal Procedural Code of Ukraine, taking into account age, state of health, marital status and other circumstances. In turn, the practical significance of the classification of preventive measures is that with the help of such a division it is possible to identify, to find out, to comprehensively explore various features, properties of each type of preventive measure and to determine the most optimal ways of their use, practical application to the suspect, the accused, etc. Taking into account the above, the preventive measures in criminal proceedings has been classified into separate groups using a certain common ground and the preventive measures have also been described by a certain direction.

Key words: precautionary measures, pre-trial investigation, criminal process, accused, detention, house arrest, investigator judge.